4472

ANTONI M. MUNTAÑOLA

L'Exministre

Drama en tres actes

L'EXMINISTRE

L'EXMINISTRE

DRAMA EN TRES ACTES

ORIGINAL DE

ANTONI M. MUNTAÑOLA

Estrenat al TEATRE ROMEA la nit del 15 de Abril de 1911

BARCELONA
Imprempta de Salvador Bonavia
PLASSA DEL PÍ, 5
1911

Ningú podrà reimprimir ni traduhir aquesta obra sense permís de l'autor.

La *Sociedad de Autores españoles* està encarregada de la cobransa dels drets de representació.

Queda fet el dipósit que marca la lley.

AL MESTRE JOSEPH CARNER

A. M. M.

PERSONES

ENRICH.—Expresident del Consell de Ministres, 45 anys.

ELENA.—Marquesa, esposa d'Enrich, 37 anys.

MARCEL.—Fill d'Enrich, 18 anys.

ELSA.—Filla d'Enrich, 19 anys.

MAJORDÓM d'Enrich, 60 anys.

POLICÍA.—Secretari del Princep, 50 anys.

PRINCEP.—35 anys.

MARTA.—Dida d'Enrich, 65 anys.

JULIA.—Cambrera d'Elsa.

DOCTOR.—45 anys.

BERTA.—Jove.

FREDERICH.—Criat.

ALTRA CRIAT.

DOS CABALLERS NOBLES, ACOMPANYANTS DEL PRINCEP.

L'acció als afores d'una ciutat llatina, capital d'un estat imaginari.

Epoca actual.

Indumentaria de la més extremada y darrera moda, riquesa y bon gust.

Aquesta obra fou desempenyada el día de l'estrena baix el següent REPARTIMENT: *Enrich*, senyor Pere Codina; *Elena*, senyora Concepció Llorente; *Marcel*, senyor Rafel Bardèm; *Elsa*, senyoreta María Pinet; *Majordóm*, senyor Lluis Puiggarí; *Policía*, senyor Joseph Font; *Princep*, senyor Ramón Tor; *Marta*, senyora Montserrat Faura; *Julia*, senyora Angelina Balestroni; *Doctor*, senyor Artur Buxens; *Berta*, senyoreta Antonia Ballvé; *Frederich*, senyor Andreu Guixer; *Altre criat*, senyor Joseph Pubill.

672096

ACTE PRIMER

El salonet principal del chateau, propietat de la Marquesa, als afores de la Capital. Moviliari modern: una taula ab un llum de peu elèctrich, retrats enquadrats y un gerret ab flors; per les parets, riques tapiceríes; per l'escena poltrones, sofàs y una consola ab algúns obgectes d'art. Al fons, una gran arcada dona accés a l'ampla galería sobre'l Park. Portes dreta y esquerra; a la dreta la de les cambres de la Marquesa y la del vestivol de l'escala; a l'esquerra la de les cambres d'Enrich y la de l'escala interior.

ESCENA PRIMERA

MAJORDÓM y POLICÍA. (Entran per la galería.)

MAJOR. *Ab un gran plech de lletres y diaris sota'l bras.* Aquesta malehida correspondencia,'m dona una feyna excesiva; desde l'atentat que no reposo, tot cau sobre meu. *Deixa el plech sobre la taula.* Els Secretaris han trovat la manera de fer el gandul revent tot el día la gent en el saló de baix... ja feya díes que no us havía vist, secretari... Diheu, diheu a què devèm donchs avuy la vostra visita.

POLI. Amich Majordòm, coses del ofici... ningú'ns escolta?

MAJOR. Resteu tranquil.

POLI. El meu ofici m'obliga molt sovint a matineijar y no precisament els díes que m'he pogut ficar més d'hora al llit. Avuy m'ha tocat dormir sobre otomana de l'avant-cambra del hotel dels princeps! En aquelles malehides avant-cambres hi he arreplegat aquest reuma que'm martiritza. No sabeu la tortura que es per un home, polit com jo, el dormir vestit. El coll se us arruga, la camisa se us enfila, els pantalons perden el sech. Es intolerable!

MAJOR. Vós arrai que sempre esteu de disbauxa en disbauxa. Més d'una vegada, vos he sentit enveja. Ja m'hi cambiaría jo, ab el policía secretari del Princep! D'aquest Princep que es l'home més alegre y més tronera del regne.

POLI. Ah, si! Es verdaderament un esperit caballeresch el del Princep; si segueix per aquest camí, quan sigui coronat, asegurarà la pau com tots els monarques, per prudencia y's farà anomenar el Rey Bohemi.

MAJOR Diheume, y ab quí s'ha passat la nit avuy al hotel dels princeps.

POLI. La vostra curiositat me demostra que heu ja complet els setanta.

MAJOR. Còm?

POLI. Amich Majordòm, ja no fora jo bon secretari privat del Princep ni bon amich vostre, si no hus ho dongués a endevinar tot, callantme sempre els noms y les endresses de les persones a qui el Princep tant honora en ses visites nocturnes. Per lo primer, populariso al Princep tronera y'l faig interessant allí ahont hi ha dònes; per lo segón, servo el secret professional. Parlar, per honorar al Princep; callar per no deshonorar a les dames.

MAJOR. Comprès, comprès

POLI. Y cal que'm comprengueu, Majordòm, car no deu may ùn astut policía parlar sense un objecte. Tot lo que us he dit, ha d'esser interpretat per vos ab tota sa trascendencia y filosofía

MAJOR. Comprès... ja conech bé prou l'encarrech de ecsitar en la senyora Marquesa la gelosía.

POLI La gelosía, es l'arma del amor. Veig que us aneu ensinistrant en la ciencia de la perspicacia Si fossim en temps dels Lluisos de Fransa, a la vostra mestressa li diriam la favorita. Es l'amor inconmovible del Princep. El séu

marit, el gran home, es l'únich marit que n se'n ha adonat encara. D'això s'en diu platonisma. *Seriosament.* Anèm al gra. Ara parlo al Majordòm de sa Excelencia, no al confident de la senyora Marquesa.

MAJOR. A les vostres ordres.

POLI. *Donantli una carta.* En nom del Majordòm major, donarèu aquesta lletra al exministre. En ella se li anuncía la visita oficial de sa altesa real pera aquesta tarda.

MAJOR. Còm! Una visita oficial!

POLI. Es distinció especial de sa Majestat el ferli fer aquesta visita. Això vol dir que la monarquía necessita encara del partit reformista *En secret.* y això vol dir que interessa al Princep, desorientar la opinió per lo que's parla.

MAJOR. Què voleu dir?

POLI. Còm! No sabeu lo que passa? Ignoreu que l'incident de l'altra tarde a la garden Party, surgit entre la vostra Marquesa y la Duquesa, està movent un esvalot en la cort, que tothom ne parla y s'esbrinen els motius y corren noves?

MAJOR. No.

POLI. Viviu als llims; sembla mentida! Un home com vós.

MAJOR. No sé a que us referíu

POLI. La Marquesa y la mare d'en Carles varen crehuarse paraules afrontoses. Per els insults crehuats entre les dugues mares, en Marcel había retat al jove Carles en desafio. El jove Carles, no va acceptarlo, per tractarse d'en Marcel, germà de la seva enamorada, la senyoreta Elsa, y el vostre Marcel ha jurat al Circol, que'l mataria.

MAJOR. Coses de jove, ja li passarà... Es el despit. Aquí la Marquesa s'hi aborreix en aquest chateau solitari.

POLI. Ella estima la vida de Cort, de representació.

MAJOR. Això.

POLI. Ara se li haurà acabat. El domini del gran ministre ha ben finit.

MAJOR. Voleu dir que la ferida en tant greu?

POLI. Me refereixo a la seva vida política. Ha caigut per sempre el dèspota, y ha caigut de molt alt; per això no podrà aixecarse. S'ha fet repulsiu al poble d'abaix per el seu absolutisme, y a la gent de dalt per la seva inte-

gritat; a gent del entremitj, la que creu ab ell, no governa may. Avuy ja no s'hi governa manant, avuy ja's fa prou si's pot arrivar a governar tot tranzigint Això no es meu.

MAJOR. Ell es l'home de més energíes de tot el país.

POLI. Es provincià, alletat en el fervor sempre jove de les provincies.

MAJOR. Per això no conviu ab la gent d'aquí.

POLI Fora un gran canciller per un gran emperador

MAJOR Sens dupte.

POLI. Però dels grans emperadors, se n'ha perdut la mena.

MAJOR. *Rumiós*. Heus aquí per que. l'Elsa aquests díes no ha vist a la senyora Marquesa.

POLI También la seva filla es plena d'excentricitats.

MAJOR. Es l'estampa del seu pare. Esquerpa y poch familiar.

POLI. Els homes públichs, no ho son may de familiars; no poden serho; ara, figureuvos, jo mateix, que'm volgués casar. Essent Secretari policía del Princep, no'm vagaría may dormir a casa.

MAJOR. *Rient*. Però us teníu per home públich!...

POLI. *Seriosament* Més que públich. *Remarcant*. po-po-lar.

MAJOR. Però si ningú us coneix! Tot lo día vos esteu disfresant.

POLI. Però jo conech a tothom, y n'hi ha prou.

MAIOR. Me feu riure!

POLI. *Mirantse el rellotge*. Dintre poch serà aquí el Princep. Cal que s'endressi tot alló una mica. No oblideu l'alfombra fins a la portella del auto, els uniformes y el cerimonial.

MAJOR. Resteu tranquil; jo procuraré ferme acreedor a que sa altesa es recordi de la creu de l'àliga groga que'm teniu promesa. A les meves velleses què faría jo, tot sol, pobre de mí, sense un prestigi?

POLI. Anuncieume a la Marquesa, que haig dè parlarli.

MAJOR Prompte sortirà de les seves cambres

POLI. También haig de veure al senyoret Marcel.

MAJOR. Oh! No ha pas dormit a casa... Ha estat de disbauxa... al Hostal de la Vinya!

POLI Que diheu? Al Hostal de la Vinya?

MAJOR. Sí... Què us estranya?

POLI Qué diheu ara!... El jove Carles es ab els Marquesos al vedat de la vinya, y en el Hostal hauràn dormit els cassadors precisament.

MAJOR Però, què. . temeu?

POLI. Això vol dir que aquesta nit, abdós s'hauràn trovat cara a cara.

MAJOR. Bé... no haurà passat rès; van ben acompanyats

POLI Ho sabré prompte. Feu vos la vostra feina. Tinch un mal presentiment y'ls meus presentiments may m'enganyen Anuncieume prompte a la Marquesa. Soch ab la guardia Allí'm trovarèu.

El Secretari surt. El Majordóm truca el timbre.

ESCENA II

El MAJORDÓM, FREDERICH y el CRIAT

MAJOR. El Princep vé en visita oficial... aviseu al servey que vesteixi l'uniforme de gala. *Surt per la cambra d'Enrich.*

CRIAT. Avuy essent visita oficial, deurà caure grossa, amich.

FREDE. Um! Noy, no ho sé, avuy no hi ha perills tampoch. M'agradarà veure el paper de la Marquesa, devant de tots

CRIAT. Heus aqui l'escamot de policíes que desde la matinada ronda per la carretera. Desde que varem sortir de la cort per la ferida que no s'habían vist la Marquesa y el Princep.

FREDE. Què sabs tú?

CRIAT. Ell no ha vingut .. la senyora Marquesa no s'ha mogut d'aquí fa tres díes!...

FREDE. No't fiis de les apariencies, company. . El Princep es capàs de mofarse de nosaltres mateixos; no veus que sempre fa passar la trampa endavant.

CRIAT. Què vols dir?

FREDE. Ho veus? Avuy mateix, fa més d'una hora qu' el secretari policía recorre la casa y tu no te'n havíes adonat: ha entrat per la porta falsa del guarda bosch y'l guarda bosch no hi era perquè la policía feya estona que disparava trets en l'aire pera ferlo rondar.

CRIAT Quines coses, amich!

FREDE. Sa Excelencia està ben guardada, quan té el Princep a casa No hauría sigut ferit, si la Marquesa hagués anat al séu costat ab el Princep a la sortida del Congrés.

Veient venir a Marta y Elsa es quadren y saluden.

ESCENA III

Els mateixos y MARTA y ELSA

MAR *Entrant ab Elsa.* Com vos deya, podèm cantar victoria; ja no se'n sent; ja està fort; el Doctor ja no tem rès. *Mirántsela amorosa.* Esteu avuy hermosíssima, senyoreta Elsa. Sembleu un angel!

ELSA *A Frederich.* Ahont es la Julia? No ha pujat encara la correspondencia?

FREDE. No encara, senyoreta Elsa.

MAR Recordeuvos que ahir va dirvos el senyor Carles que sortia de cassera al vedat de la vinya.

ELSA. Retireuvos. *Frederich y Criat surten pel foro fent cortesia.*

ESCENA IV

MARTA y ELSA

MAR. Deixeume que us besi un'altre volta. *La besa.* Voleu escoltarme, hermosa Elsa? Aconcelleu al vostre pare que se'n vagi ara un bon temps a reposar, a reposar a la nostra terra, això, això li fora molt saludable. Aquí no hi pot viure tranquil, ho veyeu, no ha durat gaire la tranquilitat; avuy ja tornen ab la de sempre, ja demanen per conferencia a tothora, tot el día amunt y avall, tot el día de trasbals y de tràfech. Sembla una bojería. En tres anys no l'he vist un moment tranquil y en familia y al cap de vall per que li paguin a tiros.

ELSA. El bon poble l'estima; el poble honrat l'estima, Marta.

MAR. Això es lo que dich jo; però l'odi vé dels mateixos que'l voltan, dels de dalt, m'entenèu? Ja us ho tinch dit y redit; l'odi ve dels de dalt y dels de dalt venen les venjanses y dels de dalt venen les bales.

ELSA Dius unes coses, Marta!...

MAR. Prou ho sé jo lo que hi hauríem de fer!

ELSA. Què?

MAR. Aquí s'hi viu una vida que enmatzina; tothom se la passa entre disbauxa. Mireu, el senyoret Marcel, el vostre germà, avuy no ha dormit

tampoch a casa, fet un perdulari, tot el día d'orgia, entre aquets nobles embrutits, y encare fos això solsament

ELSA. Calla, Marta; desgraciadament, te puch compendre... el día del atentat, feya vint díes que no había parlat ab la meva mare. *Resta pensativa.* Jo no'n tinch de mare!

MAR. No digueu això, Elsa.

ELSA Jo no n'he tinguda may de mare. *Llarga pausa.* Oh, Marta! No sabs pas com es desagradable, a la meva joventut, ser guardedora de secrets tant terribles!...

MAR. A casa .. a casa... a la nostra terra nos en hauríem d'anar!... y vos a la vostra, a la vostra casa, en brassos d'amor... a fer el vostre niu ab el jove Carles... a comensar la vida.

ELSA. Oh, sí! *Ab alegría.* A una altra vida. A la vida d'amor!

MAR. El día que us casarèu, farèm un terrabastall. Tot vessarà de flors; les campanes, voltaràn alegroyes... *Ella somriu, mirantla amorosament.*

ESCENA V

Les mateixes y el MAJORDOM

MAJOR. Ah, senyoreta Elsa, no sabeu la nova?

ELSA. Què?

MAJOR. Aquesta tarde sa Altesa Real vindrà a cumplimentar a sa Excelencia en nom del Rey.

ELSA. *Ab indignació.* El Princep!

MAR. El Princep.

MAJOR. Es distinció especialísima!

Surt per la cambra de la Marquesa.

ELSA. *Irada.* Es cinisme. Aquesta casa es un constant complot contra el meu pare! *Veyentla venir.* Mira, la senyora Marquesa ja està vestida... Anèm.

Surten per la porta de la cambra de l'Enrich.

ESCENA VI

ELENA, el MAJORDOM y el SECRETARI

ELENA. *Entrant seguida del Majordóm.* Feu entrar al Secretari. *Surt el Majordón y torna a entrar ab el Secretari.*

SECRE. Senyora!..

ELENA Bon día. senyor... Quines noves vos porten?

SECRE. A més d'anunciarvos la visita del Princep per aquesta tarde, era'l meu encàrrech pregarvos en nom del senyor Marquès que procuressiu dissuadir al senyoret Marcel del séu propòsit de desafio

ELENA. Ell se vol batre per l'honor de la seva mare!

SECRE. Desgraciadament, no puch insistir, perquè penso haber fet tart...

ELENA. Què... què voleu dir?

SECRE El senyoret Marcel, s'ha trovat aquesta nit ab el jove Carles al Hostal de la Vinya y. .

ELENA. Què? *Veyent que no li respòn.* El meu fill!. . potser!... es mort!

SECRE. No.

ELENA. Ferit?

SECRE. No, senyora!

ELENA. Llavores! .. *Secretari calla,* M'ha venjat!... Ha venjat el meu honor... l'honor de la seva mare... *Mitj apart* Ha vensut! Are cal que cureu mantenir en el secret lo passat .. ho espero de la vostra sagacitat. Tothom deu ignorar les causes

MAJOR. Sa Excelencia! *Al sentirlo venir.*

ELENA. *Al Secretari* Retireuvos. *Secretari se'n và.*

ESCENA VII

ELENA, ENRICH, el DOCTOR, el MAJORDÓM, ELSA y MARTA

ENRICH. 45 anys, cabell gris, sense rès a la cara, mirada inteligent y expresiva; expressió d'energía y dignitat, home avesat a manar y dirigir, gestos pausats, parla baix y poch a poch per fruit de reflexió; en aquest acte, surt ab el bras dret encara encarcarat, vesteix un ben tallat esmokins parlant ab els de casa, es dols y amorós, sovint en mitj del diàlech, ab la mirada penet ant, expressa observar l'esperit de qui li parla.

(S'obra la porta de la cambra d'Enrich; surt Marta aguantant la cortina; desde dintre)

VEU D'ENRICH Avant, avant, Doctor; camino ab pas ferm.

VEU DEL DOCTOR Sou, senyor, una naturalesa admirable.

ENRI. *Sortint ab Elsa seguit del Doctor y Marta, anant cap a Elena que s'aixeca* Bon día, esposa meva.

ELENA. Me plau vèuret aixís, fort, Enrich.

ENRI. Si, he dormit bé,'m sento fort. Fort pera sortir de cassa aquest dematí mateix; sols me doldría el no poguer tirar; ab aquest bras... y encara... *Al Doctor* ho provaría, Doctor, per alguna bona finalitat. Y en Marcel?... Còm es que en Marcel no es aquí?

MAJOR *Quelcòm torbat.* Ha sortit aquest dematí de cassera

ENRI. Ni ara que'm té al seu costat vol estar ab mi el meu fill! *Pausa.* No'l veig may entre vosaltres.

MAJOR. *Darrera de la taula.* Senyor, si us plau, llegiré la correspondencia.

ENRI. Què hi ha de nou?

MAJOR. *Mirant els sobres.* Una lletra del Nunci, una altra del Embaixador a Rumkoff, una altra del Ministre d'obres públiques, una del gobernador Robert, altre del Ministre plenipotenciari a l' Anglaterra. *Mostrantli un sobre* Aquet sobre es sagellat ab les armes del gran Duch Wolnitz.

ENRI. Despatxarèm després, Majordóm, aquestes lletres. Què son les altres?

MAJOR. Les altres, per l'especte son les acostumades felicitacións per haber sortit en be del atentat. Si plau a sa Excelencia, com els altres díes, llegiré sols les firmes.

ENRI. Llegíu.

MAJOR. *Obrint les lletres y llegint les firmes.* Compte de Saforcada,—General Tàmbor,—Diputat Frederich Renóm.

ENRI. Desitja colocar els seus tres cunyats al ministeri.

MAJOR. *Llegint.* Senador Pulmón,—Joan Raus, Bisbe de Ladinimonia,—Senador Topner.

ENRI. Heus aquí un home conseqüent, Doctor: el senador Topner. En la seva joventut, va ser republicà, després va ferse socialista y va arribar a predicar la revolució; un día per recurs el vaig fer nomenar secretari d'una junta per el monument als martirs y are es el més conspicuo dinàstich y conservador de la cambra. Es atacat, pobre home, de la monomania de la gloria

MAJOR. *Llegint.* Diputat Alfred Llunk.

ENRI. En Llunk... heu sentit Doctor? El capitost dels socialistes me felicita per haber sortit bé del atentat. Encara m'apart sentirlo en plena cambra, referintse a la meva persona, ara fa

quince díes. «Remourèm els fonaments de aquest odiós pedestal que us aguanta y el poble veurà caure als dèspotes per l'esfors dels seus brassos, per la virtualitat de les seves bales!» Oh, la sabia política! No llegíu més Majordòm.

MAJOR. La prempsa, senyor, dedica gran espay y extraordinaris al fet, protestant dignament del criminal atentat. «El Correu», «La Tribuna», «El Telegraf», «La nota de la tarde», «La propietat» y «L'auba dels oprimits» els socialistes y els de l'esquerra.

ENRI. No m'interessa. Podeu retirarvos. *Majordòm surt.*

ESCENA VIII

Els mateixos menys EL MAJORDÓM

ENRI. Cregueu, doctor, que entre les firmes d'aquets articles y d'aquestes lletres hi ha les de criminals més concients y per això més responsables que'l pobre que va engegarme el revòlver. Me pesa tot lo que fa recordansa a la meva vida pública, vull reposar, es mon desitj allargar tot lo possible la meva convalescencia y fins retirarme.

DOC. Això fora un gran mal pera el país.

ENRI. Ah, Doctor! Vos sou dels que no us fiqueu en política y per això creyeu en mi; però el país desgraciadament necessita encara dels políticis d'ofici; estich convensut que la meva obra no ha de tenir trascendencia fins després de la revolució. La meva obra serà admirada y glorificada per la reacció revolucionaria; sembla un contrasentit y aixís ho crech seriosament.

DOC. Aixís, vós, senyor, creyeu en la revolució.

ENRI. Com una conseqüencia irremeyiable de la decadencia.

DOC. Vos havía vist sempre obtimista.

ENRI. Es que voleu més obtimisme encare, Doctor? A la meva esposa, la Marquesa, no li plau gayre aquest meu obtimisme. Perquè, Elena, no somríus ab mi, ab la tranquilitat de aquesta vida nova pera nosaltres?

ELENA. Soch felissa de vèuret a tú aixís felis, Enrich.

ENRI. Empró en el teu rostre hi ha una boira que jo voldría saber esvahir sanitosament.

ELENA. Rès no hi pot haber en mon rostre que no sía efecte del temps. Ja sabs que aquest clima sech y fret, no'm prova als nervis.

ENRI. Jo us recomano, doctor, que prengueu cura de la meva esposa; cal no deixar arrelar un mal y aplicarhi el règim.

DOC. Vos tinch dit forses vegades, senyora, que el vostre estat nerviós podría atacar fins vostre cor; no m'obligueu a fervos por de la mort, que no es cosa may plahent en la meva professió. Heu de cuydar vostres nervis, com a un fillet mimat ab constancia, ab deteniment; ja sabeu el règim que vos tinch prescrit y sobre tot el més absolut repòs y tranquilitat d'esperit. La vida de cort, no es pas convenient a la vostra salut, senyora; la vida d'aquí, pot servos fortificant.

ENRI. Sabs que penso, Elena? Fora ara una bona ocasió per anàrnosen a passar una llarga temporada a la meva terra... Què me'n dius?... M'escoltes, Elena?...

ELENA. Prou sabs que les meves costúms no s'avenen a n'aquell viure provincià. Lo que'm cal es remeyar energicament aquesta debilitat insoportable.

DOC. Senyora, l'específich per aquesta vostra malaltía, no es pas una fórmula de substancies; traspassa l'ordre material de la ciencia y entra de plè en el terreny psicològich.

Se sent un automòvil que s'acosta.

UN CRIAT. *Desde la galería.* L'automòvil de Sa Altesa Real el Príncep, ha entrat al Park. *L'automovil para.*

ENRI. El Príncep!

Tots s'aixequen. Elsa resta ab Elena a mitja escena. Enrich va fins al dintell de la galería.

ESCENA IX

Dits y EL MAJORDÓM, EL PRINCEP, EL SECRETARI POLICÍA y nobles

MAJOR. *Desde la galería, entrant.* Sa Altesa Real, el Príncep!

Entra el Princep, seguit de dos nobles y del Secretari policia; fa un lleuger acatament, els altres també.

El Princep, es un home de 35 anys, desnerit «poseur»; bigoti a lo kaiser; pren continuament actituts estudiades, parla enfaticament, demostra degeneració d'esperit. Vesteix livita de color, hermilla més clara, joyes, barret de copa, del mateix color de la livita.

ENRI. Altesa, estich confós per vostra especialíssima distinció al trepitjar ma pobra casa.

PRIN. *Enfaticament encara, desde 'l fons de la escena a Enrich.* En nom de sa Magestat el Rey, mon august pare, primer magistrat de la nació, quin cor bat al unisson ab el cor del poble, en nom de tota la nació, protesto del atentat criminal fill dels instints perversos de la bèstia humana. Hem de recordar el día aquell per haber esclatat la veu de l'odi, la veu de la anarquía, contra l' home que ab la seva honradesa y valor ha complert a tota hora els séus devers políticchs, els séus devers patriòtichs, els séus devers monàrquichs, sense por a les amenases de la maldat. Cal que avuy tinguèm present el día aquell, cal que avuy previnguèm el día de demà. El Rey, la Patria, la nació, vos resta, senyor reconeguda y fa vots per el prompte restabliment de la vostra valiosíssima salut.

El Secretari li pren el barret que duya a la mà.

ENRI. Aquestes vostres paraules, Altesa, me reconforten pera desitjar nous sacrificis pera la patria y pera el Rey.

PRIN. *Dantli la mà.* Es vostre major gloria la sanch vessada per la Monarquía.

ENRI. Per la pau y la Monarquía.

PRIN. La Monarquía es la pau.

ENRI. *Fent acatament.* Altesa!...

PRIN. *A Elsa.* Marquesa! *Li besa la mà. A Elsa* Hermosa senyoreta Elsa! *També li besa la mà. A Enrich.* Y ara, jo vos haig de pregar, Excelencia, que concedau a la meva visita els honors del amich més familiar. *S'assehuen El Princep, Enrich, Elena y Elsa serimoniosament.* Aquest paratge es verdaderament hermós; fa un día delitós. tota aquesta encontrada es plena d'encís; els aucells, els fruits, la llum, les flors y més encara vós, preciosíssima senyoreta Elsa. Ja sé de vostres amors. L'amor! L'amor! *Mirant a Elena.* No podeu pensar, senyors, com sentim l'amor els prin-

ceps! Per alguna cosa el Rey, els princeps, son el cor del poble... Nosaltres som el cor del poble, *A Enrich.* vosaltres sou el cap .. No podeu figurarvos com s'estima el poble desde'l trono; vosaltres, en cambi, dintre el vostre ministeri heu de portar tot el séu pes al cap. Al ferirvos a vos, es fereix el cap del poble *Pausa.* Y ara'm ve el recort; no heu pas sentit parlar de que en la montería dels marquesos hi hagi hagut alguna desgracia .. *Tots fan que no, Elsa queda sobresaltada.* Per la carretera, parats per una panna, n'hem sentit parlar a uns transeunts, no es cert, senyors? *Als nobles.* Potser una bala desviada ha ferit algún guarda; n'hem sentit parlar a la carretera... es cosa tant corrent! Potser també una caiguda, una esllavissada... Habien solicitat la meva assistencia; ahir va dirmho el Duch. Per cert... qu'era el méu propòsit venir en companyía del Duch. M'es molt agradable la companyía del Duch. Sabeu si te malalts, marquesa?

ELENA. Ho ignoro.

PRIN. Jo no he pogut atribuir la seva resposta a una escusa motivada per l'incident, que segóns se diu, tinguereu ab la Duquesa a la Garden Party, l'altre tarde. Ell s'ha fet passar per malalt oficialment, però les respostes oficials no son may certes. Creyeu vós, senyora?...

ELENA. Dubto, senyor.

PRIN Al palau, no's parla d'altre cosa y s'assegura que posteriorment heu escrit a la Duquesa.

ELENA. Vós coneixeu bé, Altesa, ahont poden arrivar les enveges y males volenses, quan ni vostra Altesa se n'ha pogut sostreurer.

PRIN. Efectivament.

ENRI. *Com protestant de lo que no s'esplica.* El Duch es lo méu primer amich, Altesa.

PRIN. Y'l méu No passa aixís entre la Marquesa y y la Duquesa. *Sempre somrient.* L'historia està plena d'incidents d'aquesta mena, motivats per l'incompatibilitat de caracter de les dames palatines, de grans transformacións en la vida política dels pobles Podría recordar els noms de tantes!... Com.. No es cert, Excelencia?

ENRI. Vostra Altesa es refereix al temps del favoritisme.

PRIN. Justament... vosaltres sou el cap de la nació. *Pausa.* Fa un día delitós; aquesta encontrada,

es veritablement plena d'encís. Aquestos jardins, aquest camp, aquets boscos, me portan el recort dels celebrats paissatges del lloreijat pintor Wertevill.

ENRI. Verdaderes obres d'art, senyor.

PRIN. Oh, si; per el méu gust al menys, jo recordo d'aquets paissatges, una anèctota ben familiar per cert. Eram al museo el día de la inauguració de la sala de la reneixensa, quan distretament, me vareig desviar del segici oficial fins a trovarme sol en companyía d'una hermosa dama de la noblesa en un dels salonets laterals; era precisament davant d'un paissatge de Werteville que un crítich quelcom curt de vista va tocarme per l'esquena pera preguntarme quin'hora era; jo vesíía l'uniforme de oficial de la marina y m'havía près per un conserge. Va ser graciós, molt graciós, y lo més graciós va ser que l'hermosa dama se'n va enriure a la meva cara; *Riu.* graciós, graciosíssim.

ENRI. Greu incorrecció.

PRIN. Va esser una franca incorrecció y confesso que ab goig vaig concerdirli la franquesa a la hermosa dama. *Pausa en la que ningú sab que dir. S'alsa.* Se va fent tart, senyors; jo'm retiro. M'es grat, Excelencia, habervos trobat tant fort y guarit.

ENRI. Servo el més gran honor de vostra visita, Altesa.

PRIN. *A Elena,* Marquesa, *Apart.* fins a sempre. *Li besa la mà.* Senyoreta Elsa, vos prego que no'm serveu rencor y'm fora joyós d'apadrinarvos.

Li besa la mà.

ELSA. Resto confosa, Altesa!

PRIM. *Saludant als demés que fan acatament.* Senyors, bon día!

Surt seguit de tots.

ESCENA X

JULIA y FREDERICH

JULIA. Ja son fora.

FREDE. *Entrant ab Julia Es un monter dels Marquesos.* El senyoret Marcel... borratxo, s'han trovat al vedat ab el jove Carles .. y esplica...

JUIA. Què?... Què voleu dir?...
FREDE. El nostre Marcel, cegat, ha...
JULIA. Què?
FREDE. Cal que la senyoreta Elsa, vegi y parli ab el monter... Ell ve allissonat... correu ab la senyoreta Elsa...
JULIA. Però que voleu dir? *Se sent arrencar a l'auto.*
FEDRE. Mira, ja son fora... corra, per la senyoreta Elsa... corra... el jove Carles era de cassera al vedat dels Marquesos... el nostre Marcel ha anat al Hostal de la Vinya aquest vespre y s'han trovat cara a cara...

Se'n van pel fons y se sent ben clarament la veu de Marcel y Marta que s'acostan discutint. En Marcel es un xicot flach de 18 anys, nerviós, mirada de vivesa, En aquest acte surt vestit elegantment de camp.

ESCENA XI

MARCEL y MARTA

VEU DE MARC. *Que vé ebri.* Deixeume!...Jo... sí...Hi veig, deixam!
VEU DE MAR. Senyoret Marcel, el vostre pare!
VEU DE MARC. Deixeu el... pare.

Entra balandrejantse, seguit de Marta, que, agafantlo per el bras vol detenirlo.

MAR. Per caritat, senyoret Marcel, eviteu aquest espectacle a sa Excelencia.
MARC. Sa... Excelencia... està ferida... la tórtora... ferida... pum!... m'entens?... deixam anar. *Cridanl.*
MAR. *Lluytant.* Per Déu, Marcel, seguiume a la vostra cambra. Reyna santíssima! Aquí no esteu bé.
MARC. No tinch pas sòn... ho veus en aquell silló *signantne un* s'hi estarà bé... molt bé. *Desfentsen.* Quina manía!... Vella .. vella . . tú . . tú... no... no t'enfadis... no ets ningú . sents .. vella... ets massa vella... no d'alló... no d'alló... aixís *S'asseu* ho veus... molt bé... *Mirantse la sabata* Míratela!... *Mirantse a Marta.* Aquesta nit!... quina mossa... s'ha dormit al Hostal de la Vinya .. té uns ulls aixís... te uns ulls com dos gatoneres... la gatonera... psit... *Fa un geste lasciu.* Ab la

Rosona.. hem estat d'orgía... Visca l'orgía camperola! Um! la Rosona... *Capficantse.* He tingut desgracia... un... dos .. *Com si tirés cartes al Bach.* Bach... més bach... estúpit!... El Marquès hi reya! *Tocantse la butxaca.* Vès... ni un clau... ni un claû... escurat. ja... ja .. *Riu.*

MAR *Provant d'alsarlo.* Anèm veníu a la vostra cambra; si'l vostre pare ho sabés que heu passat la nit fora de casa... *Veyentli la mà bruta de sanch.* Sanch? Que esteu ferit? *Estorada.*

MARC. *Al veures la sanch, esporuguit* Sanch... calla... *Ab por.* Ferit!... calla. . calla!. *Prova d'alsarse y torna a caure* Psit!... calla... no diguis rès.

MAR. Però, què ha sigut?

MARC. *Ab ira.* Els cassadors. ell m'ha insultat... a mi... a la meva mare .. *Com parlant ab una visió.* Brètol! insolent!... té! .. *Fent com qui tira a la visió un obgecte.* Una ampolla... *Ab esglay.* Li he tirat al cap .. tot brut de sanch... per aquí, *signant el nas y les galtes y el front* per aquí... aixís... *Fent signe de regalins.* Tot plé de sanch... *Ab terror.* Li he overt el cap.

MAR Oh, quin horror!... això es terrible... veníu! *Provant d'endursel.*

MARC. *Esclatant una rialla.* En Carles... en Carles... brètol! brètol. *Torna a riure.* No hi tornarà... li he overt el cap

VEU DE ELSA. *Desesperàda.* Carles! Carles meu!...

Als crits d'Elsa, Marcel es près d'una terrible convulsió nerviosa; vol fugir, però no pot sostenirse.

MARC. M'han descovert!... la meva germana!

Cau a terra al anarsen a la porta, fent caure ab ell agenollada a Marta.

ESCENA DARRERA

Els mateixos y ELSA, JULIA y després DOCTOR, ENRICH, ELENA y Criats

ELSA. *Entrant ab Julia, en un estat de terrible desesperació.* Marcel!... tú? .. Assessí!...

Cau esvahida en brassos de Julia qui l'assèu en un sillo ahont arrenca un plor nirviós. Als crits de Elsa, entran Enrich, Elena, Doctor y Criats.

DOC. *Entrant.* Senyoreta! *Va cap a Elsa.*

ENRI. *Després de mirar el quadro ab estupefacció.* Còm?... A casa meva!. .

ELENA. *Estorada.* Marcel!

ENRI. *Com volguentse explicar lo que veu.* Tu, filla!... Elena?... En Marcel *Mirantsel terriblement.* borratxo! *Creixent de tò.* Jo he sentit la paraula asessí!... *A Elena interrogatiu.* Elena?... *Pren a Marcel, qui resta a terra y mitj alsantlo per les solapes, dirigintse a Elena ab mirada tràgica terriblement, li diu.* Elena, això es el meu fill?

Teló ràpit.

FÍ DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGÓN

Una rotonda de cristalls en el park del chateau, al foro porta que dona al park. A la dreta la porta falsa del guardabosch, a l'esquerra porta a les cambres interiors; mobles vienesos en una tauleta, algunes ampolles de vins generosos y copes.

ESCENA PRIMERA

ELSA y BERTA

Elsa pesarosa y trista, te un llibre a la falda y juga ab una branca caiguda. Berta seu al séu costat aconhortantla. Silenci.

ELSA. Mira, aquestes fulles. Ja s'han esgroguehit. Ahir enran encara fresques.

BERTA. Es que son caigudes per fer lloch a les noves; prompte tornaràn a reverdir els arbres, els aucells ho diuhen.

ELSA. Els aucells estàn contents per les noves, però les caigudes estàn tristes per que moren. *Silenci.*

BERTA. Ho veus? Ja hi tornes. No es pas recte, Elsa, retenir al cor per tant temps, els dols que Déu ens envía pera provarnos. *Silenci.*

ELSA. *Cambiant.* Si, si, tens rahó; jo vull estar alegra,

molt alegra, en el somni de la nova vida, de la pau del claustre, en la pau del convent ahont no s'estima lo que aqui s'estima y's mira més enlaire. Lliure, ben lliure. Jo sento aqui la solitut entre'ls perills, la solitut sense un raig de llum. La solitut haig d'acceptarla fatalment, però vull la llum, la pau al méu vol.

BERTA. Aixis, aixís me plau sentirte, com jo, plena de sant obtimisme. *Silenci.*

ELSA. Obtimisme!... Tu, amiga, 't fas monja per obtimisme.

BERTA. Ja sabs que de tota la vida hi somnio Y are que s'acosta, friso com may, y se'm fan anys les hores *Entusiasme ascètich* Prompte no mirarà ja la terra Berta d'Antora; serà el sol qui s'escorrerà per la finestra a visitar en sa petita celda, a Sor Angela, a mi, en la meva celda recullida. *Llarch silenci.*

ELSA. Es aquest el nom?

BERTA. Si.. Sor Angela. Berta prompte haurà mort pera sempre.

ELSA. *Ab entussiasme.* La mort... la mort! Tu estimes la mort perquè no has conegut la vida y jo l'estimo per que ell li pertany. Estich resolta. Jo vindré a trovarte al monastir de nobles. El cardenal, mon confessor, ha gestionat la meva entrada, sense els requisits que la lley ordena.. He lluitat molt aqui dintre. *El cor.* En la vissió del méu pare; però ell tindrà forsa pera vèncer de la terrible tempesta, en tant jo prego a Déu per la seva obra.

BERTA. M'has dit forses vegades que'l teu pare s'hi oposaría.

ELSA. Si'ls méus intents fossin descoverts, si; la meva voluntat hauría d'entrar en lluita ab l'impacable voluntat del méu pare. Però Déu yetlla per mi y estich resolta. Jo tinch dret a la vida. No m'espanta la reflexió convincent del méu pare, a les seves paraules li mostraría com la meva resolució es fruit de la meditació qu'ell tant estima; li mostraría el méu cor desamparat, sense amor, li mostraría el cel... Haig de lliurarme de tot lo que'm volta com dels grillóns el condempnat a mort contra justicia. Amor d'amors m'obra el camí a nova vida.

BERTA. Fugiràs, donchs

ELSA. Si, de nit. Calla... Ve Marta... *Entra la Marta.*

ESCENA II

ELSA, BERTA y MARTA

MAR Ja podía cercarvos! Si ho vegessiu, senyoreta Berta; a mi'm fa una tristesa! Ja se'n porten els bagatjes!... Pobre senyoret Marcel, ja la pagarà ben cara la seva culpa. D'aqui a una hora tindrèm l'automòvil aqui ab els oficials que venen a cercarlo.

BERTA. Diuhen que va als arsenals de Londres com a empleat en les oficines.

MAR. Sí... una cosa aixís, però l'estimaràn molt; el director de les oficines dèu tot lo qu'es a sa Excelencia. *A Elsa qui ha overt el llibre.* Encara un llibre! Sempre'l mateix! Tot el día llegint! Tot el día jugant ab cabories! Tant jove y ja voler pensar! Ah! Si jo pogués ..

ELSA. *Somrient amorosament.* Què voldríes poguer, Marta?

MAR Poguervos reptar, sentíu? Poguervos reptar com a una filla, per fervos ser lo que sou; una clavellina fresca y gemada, que això que feu es pensar en la nit quant un se lleva y cal que mostreu una cara més alegroya al vostre pare. Diheuli vós, senyoreta Berta, si pot serli saludable això de passar en vetlla les nits, escrivint y escrivint sense repòs.

ELSA. *Sorprèsa.* Què vols dir?

MAR. Jo ho he vist, sentíu? Vos he espiada; que penseu que no'm dol que estigueu corsecant y malmetent la frescor del rostre. *Enternintse.* Això no pot esser, jo hi tinch el méu dret.

BERTA. Si, Marta, si

MAR Aixís les vostres angoixes no fossin de recorts, perque us en pogués deslliurar la Marta!

ELSA. Ets molt bona, Marta. *Somriu.*

MAR. *Acaronantla.* Donchs. a estar alegra. Prompte haurà passat la nuvolada. Y, a vós us tocarà ser l'alegría y el consol del vostre pare. *La besa.* Y ara a pendre el tè que ja es hora y a despedir a n'en Marcel; el pobre!

ELSA. *Alsantse,* Anèm, Berta.

BERTA. Jo prompte m'en aniré.

ELSA. *Ab emoció.* No, quédat, quédat; jo t'ho demano.

Al anar a sortir entra en Marcel.

ESCENA III

ELSA, BERTA, MARTA y MARCEL

MARC. *Entra capficat y nerviós. Al adonarsen de Berta, pren serenitat.* Ah!.. Senyoreta Berta, a vostres peus. Bones

BERTA tardes, Marcel. Crech que ha arrivat la ocasió de despedirnos.

MARC. Si. D'aquí a una hora m'en vaig. . digueu al vostre germà que ja li escriuré.

BERTA No serà per molt temps per vós l'ausencia... per mí...

MARC. Sé que entreu al monastir de nobles... Es molt prompte?

BERTA. Demà; es per això que us dich adéu pera sempre.

MARC. Potser també el méu adéu serà pera sempre.

BERTA. A casa meva no sabíen que la sortida fos tant ràpida y per això no han vingut.

MARC. No ha sigut ràpida, sinó de sorpresa... aixís ho ha disposat el méu pare, per inpedirme el quedar bé ab la gent amiga... per humiliarme. No'n te prou encare ab enviarme ahont no correspón al méu nom y a la meva sanch, sinó que'm tracta com una criatnra, el dèspota!

ELSA. *Fort.* Marcel! *Silenci.*

MARC. *Irat.* Però ja vidrà el día de la meva venjansa!

ELSA. *A Berta.* Anemsen. *Se'n van Elsa y Berta.*

ESCENA IV

MARTA y MARCEL

Marcel passeja excitat amunt y avatl.

MAR. Però, Marcel! Marcel! Per que aixís heu de parlar? Y davant de vostre germana.. la pobre!

MARC. La pobra!... Si Elsa estimés l'honor de la seva mare, ella mateixa hauría pogut fer lo que jo vaig fer!... per sobre els séus estúpits romanticismes d'amor!...

MAR. Això no està bé, Marcel... y tampoch está bé la manera com parleu ab el vostre pare. Hora es de que ho comprengueu. Això es encendre!

més en ira encare. Quan tot ho fa per el vostre bé! Lo que hauriau de procurar, es obtindre la gracia d'ell, al despedirvos, al menys. Vós seriau qui més hi guanyaría. Menos temps passariau lluny d'aqui. Que us penseu que no li dol a n'ell que us en aneu tant lluny?

MARC. A n'ell... li dol?.. y volía enviarme a presiri!.. *Silenci.* Al arsenal! Al arsenal! *Ab ira.* A travallar d'oficina com un esclau *Desesperat.* Y no tenir... *Diners* per emanciparme del séu jou aborrible!

MAR. Això del travall ara vos sembla molt terrible, peró després vos serà fins agradós, creyeume.

MARC. *Fort.* Vesten! Deixam estar. Tu ets una bèstia de montanya y no pots entendrem.

MAR. *Somiquejant.* Tant que us estimo! Y aixís me tracteu!.. Jo us he vist nèixer y vos he fet dormir a la falda!

MARC. Deixam estar, perqué tu no pots darme lo que cerco.

MAR. Què voleu? Diheumho. Jo, jo, la Marta, vos darà tot lo que pugui y us obtindrà lo que volgueu demanarli, mal sía de genolls en terra davant del vostre pare.

MARC. No.. no vull rès.

MAR. Digueume. Què voleu que fassi? Voleu que pregui, que plori, que demani... La vella Marta, rependrà totes les seves forses per aconhortarvos, baldament calgués pujar una montanya a genollons, baldament calgués varar ab aquestes soles mans una barca, la Marta la vararía pera probarvos que us estima.

MARC. *Molt confós.* Necessito diners.

MAR. Diners?

MARC. Sí.. diners... els necessito.

MAR. D'això si que no us en vol donar el vostre pare: ja ho sabeu bé prou; perque no us convenen.

MARC. No'm convenen, no'm convenen!...

MAR. *Apart.* Si jo gosés..

MARC. Tu deus tenirne algúns, Marta!

MAR. Els méus estalvis. *Silenci.*

MARC. Jo te'ls tornaría... els necessito... perque... perque tinch un deute d'honor... M'entens?... un deute de joch... comprens?... No son per mi... no son per mi, Marta.

MAR. Es que no'ls tinch jo, me'ls guarda el vostre pare, me'ls té guardats en or, de tota la vida.

MARC Aixís deuhen ser molts!

MAR. No ho sé! Fa poch que va dirmho quants n'hi havien, pero no me'n recordo; quan me va regalar l'urna de bronzo, en que'ls te tancats, sobre'l secreter de la cambra.

MARC. *Temptat.* L'urna de bronzo?

MAR. La que'm va regalar el día que feya quaranta anys

MARC. La que te sobre'l secreter!

MAR. Els hi demanaré. Com que son méus... Jo li diré que vull fervosen un present de despedida.

MARC. No, no li diguis rès, fora inútil.

MAR. Però si son els méus...

MARC. *Sentint que algú s' acosta.* No... no'ls vull... calla.

Restan desesperats. Entra Majordóm.

ESCENA V

MARCEL Y MAJORDÓM

Al entrar el Majordòm, Marta surt.

MARC. *Sempre confidencialment.* Què hi ha, Majordóm? Espero que haureu complert...

MAJOR. M'es ingrat el dirvos que les cartes no han pogut esser repartides als vostres amichs.

MARC. Còm?

MAJOR. Sa Excelencia tenía dada ordre de detenir tota la vostra correspondencia.

MARC. *Fora de tò.* Fins això! Fins això! Es indigne! *Silenci neguitós.* Y no hi ha ningú en aquesta casa que'm defensi, que'm sàpiga lliurar d'aquesta tiranía insensata. Fins la meva mare deixa fer y calla davant de tanta follía.

MAJOR. Oh, no dieu això, senyoret Marcel. No podeu pensar lo que la senyora Marquesa ha fet y està fent pera vós aquest dies, a despit vostre. Sols es comprensible en un cor de mare.

MARC. Què?... digues

MAJOR. Ella no ho vol que us en aneu a Londres com un sencill empleat; ella vol que us mantingueu en el lloch que us correspòn Ella solicita gracia de sa Altesa pera vós. Però'l vostre pare, no's torsa. Sa Excelencia, signa'l camí indomable. Ahir al vespre, parlant per vós, va sofrir un atach de cor vostra mare; vós ja dormiau.

MARC. Un atach?

MAJOR. El doctor va dir que uu segon actach... no resistiría.

MARC. Ah... aixís ella'm defensa sense dirmho?

MAJOR. Ja us ho he dit.

MAR. Aixís ella s'alegraría de que jo al arribar a Londres pogués desferme del jou a que ell vol engrillonarme?

MAJOR. Què voleu dir?

MARC. Jo'm fío de vós. Jo tinch el medi de fugir a Escocia al desembarcar a Londres. Es un noble amich que m'ofereix ajuda y protecció. Però el méu pare fa administrarme per els que m' acompanyen per que no tinga diners, y aquets son els que me fan falta pera llibertarme y esperar lo que vinga. Lliure! Lliure! Venjarme d'aquesta humiliació, fora de les mans del tirà! com li diuhen, d'aquest home de les lleis depriments, del home del ordre, d'aquest home que predica l'amor y no ens ha sabut may estimar a nosaltres. Jo, jo tinch d'esser el més gran enemich del séu credo opressor; jo m' alsaré contra la seva obra; jo predicaré la vida enfront de la pau macàbrica que somnía Un día vindrà, un día, que jo enderrocaré aquest ídol fatídich. Ahont es la Marquesa? Jo li explicaré tot, tot; jo li demanaré lo que'm falta y seré lliure. Ahont es la meva mare?

MAJOR. A les seves cambres.

MARC. Ella'm farà lliure! *Surt.*

El Marjordòm es posa a escriurer en els plechs que porta. Toca'l timbre. Entra Frederich.

ESCENA VI

MAJORDÒM y FREDERICH

MAJOR Tot es ja apunt?

FEDRE. Tot.

MAJOR. No pot trigar a venir el Secretari que ha de portar noves a la Marquesa. Feulo entrar per la porta del guardabosch, sentiu?

FREDE. Molt bé.

MAJOR. Es possible que al cap vespre tinguèm visites.

FREDE. També avuy vindrà sa Altesa?

MAJOR. El méu ull d'estornell no m'enganya; me vaig tornant detectiu per moments; ja sento ve-

nir les coses y previnch lo no previst. Recòrdat del que't dich. Avuy vindrà'l Princep y aquesta sortida del senyoret Marcel tindrà conseqüencies.

FREDE Potser si. Ara ha entrat a les cambres de la Marquesa. *Silenci.*

MAJOR. Retireuvos.

Frederich surt. El Majordòm torna a escriure. Entra Elena.

ESCENA VII

ELENA y MAJORDÓM

ELENA. Prompte, Majordòm!... Doneu al méu fill tres mil franch de la meva caixa.

MAJOR. Senyora!... Tres mil franchs!... M'es ingrat el dirvos que s'ha agotat la cartera de beneficencia.

ELENA. Còm?

MAJOR. Els cinch mil franchs que'm vareu entregar la setmana passada han sigut distribuits com aquesta llista detalla. Aquesta partida de mil cinch cents es la corresponent al chauffer, que com sab la senyora Marquesa aparentaba claudicar. Aquí consta com a donatiu anònim al Asil de infants pobres. *Li dona'l plech.*

ELENA. *Mira'l plech.* Tot!

MAJOR. Tot!

ELENA. De manera que he agotat el fruit de les meves rentes y no tinch temps de pensar una nova jugada de bolsa. *Ab exitació.* Ahont es, Majordòm, el vostre ingeni?

MAJOR. *Al sentirlo.* El senyoret Marcel! *Entra Marcel.*

ESCENA VIII

Els mateixos y MARCEL

El Majordòm se retira al fons.

MARC. *Precipitadament.* Sí.. tu, mamà, faràs que no sía motiu de mofa dintre la cort com ell voldría. Per el teu nom, per el méu nom, mamà. Tu que'ts tant bona!

ELENA. Tu has de cercar la teva rehabilitació, Marcel.

MARC. La meva venjansa vols dir.

ELENA. Calla, Marcel, no martiritzis més el méu cor, ara com ara no hi ha altre camí que'l que ell signa, indomable. Tú sabs lo que he fet per destorbarho.

MARC. Però jo'l tinch el medi. Jo seré lliure a Londres. Sols tres mil franchs. Sols tres mil franchs. Tu no pots permetre que jo'm presenti a Londres com un miserable escribent.

ELENA. *Contrariada.* No puch... Marcel.

MARC. Tu tampoch? Aixís es que tu tampoch? *Ab ira.* També tu hi estàs conforme!

ELENA. Marcel, et dich que no puch!

MARC. No't crech.

ELENA. Aquesta es la teva gratitut, Marcel? No puch .. perque he gastat el fruit de totes les meves rentes hi no haig ara de demanarne a l'Enrich, que compendría...

MARC. *Desesperat.* Y arriba l'hora y seré portat com a un boig, com a un nen, a un correccional entre policíes; y tancat a Londres!

ELENA. Jo vetllaré per tú, Marcel! Jo obtindré per tú el lloch que't correspont a la Cort de Anglaterra.

MARC. Però entre tant?...

ELENA. Entretant... espera.

MARC. Això no pot ser. *Silenci; amorosament.* Escolta, mamà.

ELENA. Què?

MARC. *Temerós.* Y si'ls demanessis?

ELENA. Es impossible en aquets Moments, Marcel... reflexiona.

MARC. No... a n'ell no... a n'ell no...

ELENA. Donchs a quí. *Silenci.*

MARC. *Ab por, baix.* Al Princep...

ELENA. *S'alsa ab orgull y el mira reptadora.* Prou. Vèsten.

MARC. *Desesperat pensa ab l'urna de la Marta y surt esperansat.* A l'urna!

ELENA. Majordòm!

MAJOR. Marquesa!

ELENA. Aviseu a sa Excelencia que desitjo parlarli. *El Majordòm surt.* També jo seré forta!... Jo venceré al pare! *Entra Enrich.*

ESCENA IX

ENRICH y ELENA

ENRI. Què desities Elena?

ELENA. Necessito tres mil franchs; la beneficencia ha agotat les meves rentes y acabo de rebrer una carta de la baronesa demanantme una cantitat pera encapsalar la suscripció del nou temple a l'advocació de Sant Remigi. Me sembla que estarà bé tres mil franchs.

ENRI. Donaré l'ordre demà al meu Secretari, Elena.

ELENA. Es que'm precisen ara.

ENRI. En aquest moment?

ELENA. Si .. ara.

ENRI. Es que quedarà sense temple Sant Remigi si ara no envíes els tres mil franchs a la baronesa?

ELENA. *Fent un esfors. cambiant.* Enrich... no pot ser... per el teu nom, per el méu... per el nostre honor... en Marcel no pot anarsen aixís; això sería un rebaixament. Te creuràn arruinat... es per tu una derrota... no pot ser.

ENRI. Còm!.. es en Marcel donchs... el temple?

ELENA. Això es llensarlo a la usura Enrich; nostre fill ha sigut criat com a noble... com correspón al teu fill... al fill del «gran ministre.»

ENRI. Ah! Mare dèbil... jo comprench ab goig aquest anhel del teu cor de mare; jo comprench lo que ha d'esser per tú aquesta separació y aquest desitj d'aconhortarte en el somni de que tot Europa, respecti y honori al fill de Elena, al fill del «gran Ministre»; la brillantor de la cort; el luxe de la vida de cort; però jo soch nat en la humilitat de la vida provinciana, recòrdeten... En Marcel es encare un noy y haig de vetllar per la seva formació moral ja que no ha tingut qui avans en prengués cura. Haig d'educarlo a la vida del travall qu'es la vida de l'honradesa, lluny del embrutiment que aquí s'encomana. Cal que en Marcel se fassi independent dels teus afalachs y de aquesta vida que l'ha fet assessí.

ELENA Gosaràs recriminarme de l'amor que he dat al méu fill!

ENRI. Que fora amor, Elena, si no fos el desitj del bé en totes les seves conseqüencies?

ELENA. Es el teu fill y has de respectarli la categoría que tu mateix li has conquerit.

ENRI. Potser els fills dels ministres, son diferents que'ls dels altres homes?

ELENA. En Marcel dèu restar en el lloch que li correspòn.

ENRI. En aquesta vida, tothom té dret al lloch que's conquereix ab el personal esfors, Elena. Es absurda aquesta teoría dels nobles que us creyeu tots ungits per la mà de Déu En Marcel ha de seguir el camí de la vida, tocant la realitat y despreocupat d'aquets somnis fantasiosos de la noblesa hereditaria.

ELENA. En Marcel es un cor apassionat, això es la més gran garantía de poguer aprofitar les seves condicións.

ENRI. Els defectes, no son més que virtuts exagerades; per això cal la serenitat, la voluntat; jo haig de vencer sobre'l méu fill, avans que tot, Elena.

ELENA. *Suplicant.* Jo li he promès, Enrich, obtindre lo convenient per la seva caixa; recòrdat que soch la seva mare.

ENRI. *Fort.* No, Elena... jo somnío en un renaixament absolut del méu fill!.. *Silenci.* Jo he despertat del méu llarch somni, al trovarme aixís a casa, reclós per aquesta benehida ferida. Cal que jo pensi en el petit gobern d'aquesta patria intima. He descovert dintre de casa, la mentida, la hipocresía a despit de la teva inconciencia. Ara, ara es quan me dol, l'haver oblidat aquest tressor de la llar per les grans lluytes. Ara es quan penso, quants emperadors donaríen l'imperi per una caricia franca d'una dòna honesta. Jo faré al méu fill estimar al travall, conquerir el séu lloch ab el propi esfors com he fet jo, netejant les seves mans homicides en l'obra honrada *Se sent un automòvil.*

MAJOR. *Entrant seguit de Frederich.* Senyor... l'automòvil.

CRIAT. *Entrant per un'altre porta.* Els oficials.

ENRI. Es l'hora, Elena *Al criat.* Jo surto a rebrels.

Surten Elena, Enrich y Criat.

ESCENA X

MAJORDOM. FREDERICH y després SECRETARI

MAJOR. *Quan quedan sols, ab cert misteri.* Què fas?... Obra.
Frederich obra la porta falsa.

SECRE. Salut!... Heus aqui la fí de la gran comedia. En Marcel se'n va a Londres. El pare, satisfet; la mare, agrahida, y sa Altesa disposada a rebren les gracies. *Mirant per els vidres.* Passada la escena tràgica de les besades, tot restarà en pau.

MAJOR. Demà entrarà al arsenal.

SECRE. Vos ho sembla.

MAJOR. Què voleu dir?

SECRE. El Princep porta sorpreses. Les dònes ho poden tot sobre nosaltres.

MAJOR. Aixís vindrà avuy sa Altesa...

SECRE. Dintre pochs minuts. *A Frederich.* Curareu d'avisar a temps la arribada del President del Congrés qui, vé a conferenciar ab sa Excelencia, *Frederich surt.* en tant que el Princep farà honors a la Marquesa.

MAJOR. Sou extraordinari! *Posa licor en dues copes.* Vebemhi, senyor, y recordemnos de nostra joventut.

SECRE. Y del amor, Majordòm!

MAJOR. *Alsant la copa.* Brindo pera que per la vostra intercessió, prompte sa Altesa, que Deu guardi, es recordi d'agrahir els méus dessinteressats serveys.

SECRE. *Brindant.* Brindo perque l'alegría del Princep, siga penyora de la pau y la prosperitat del país; l'alegría, es la pau y la prosperitat. Ay, de'ls pobles que estàn tristos! Afortunats els pobles que saben riure!...

MAJOR. Extraordinari!... retòrich, filosòfich.

SECRE. Faría un tort a la meva conciencia, si m'apropiés aquestes paraules trascendentals.

MAJOR. Es a dir que no'n sou vos l'autor?

SECRE. Però podría serho. Aquest es el brindis del Princep. Es el brindis de la mitja nit. Cada nit brinda de la mateixa manera ab el champagne, entre la fresca companyía.

MAJOR. Interesantíssim.

SECRE. Brindo perque l'alegría del Princep sigui penyora de la pau y la prosperitat del país.

MAJOR. Ay!

SECRE. Ay, dels pobles que estàn tristos! Afortunats els pobles que saben riure. *Seuen y beuen.*

MAJOR. Mireu, mireu la vella Marta, com vé enternida, la pobra.

Entra Marta somiquejant.

ESCENA XI

SECRETARI, MAJORDÓM, MARTA y després JULIA

SECRE. Pobra dòna!

MAR. *Plorant.* Robar!... fins robar!... pobre fill méu!

MAJOR. Què parleu? Què voleu dir?.. Aconhorteuse.

MAR. Però no es dolent, no... pobre fill méu!

JULIA. *Entrant.* Que dieu, senyora Marta? Vos han près lo vostre? Han robat el secreter?... Això es un compromis per tots .. Jo, senyora Marta...

MAR. Ah, no, Julia, Jo conech bé prou les mans que se'ls han endut.

JULIA. Voleu dir?..

MAR. Pobre fill méu!... Jo li he ofert demanarlos a sa Excelencia, com qne son meus, per dalshi: pobre Marcel.

JULIA. Ara venen. *Entren Enrich y Elena.*

ESCENA XII

Els mateixos, ELENA y ENRICH

ENRI. *Al Policia que li fa reverencta.* Bones tardes, senyor.

SECRE. Excelencia, tinch l'honor d'anunciarvos la visita del President del Congrés, aquesta tarde.

ENRI. Mercès. *Al veurer a Marta.* Què tens, Marta?... No ploris, Marta.

JULIA. *Indignada.* Senyor.. es que...

MAR. No... no es rès, senyor.

ENRI. Què vol dir?... Què't passa, Marta?... Esplicat.

MAR. *Estorada.* Jo... jo vos he près les claus y'ls hi he donat .. ell no ho volía; son els méus.

ENRI. Què?.. Parleu... Què vol dir això?

JULIA. Els diners de la seva caixa.

MAR. He sigut jo.

JULIA. No... no senyor... ha sigut el senyoret Marcel qui l'ha robada.

ENRI. *Fort.* Còm!. Robat!...

MAR. Son els méus; jo'ls hi dava.

ENRI. *Terriblement.* Lladre!... També lladre'l méu fill! *Silenci. Retentse, a secretari.* Sou providencial, senyor. Sou el més expert polícia del regne. Ara es l'hora de cumplir vostre deber. Sía detingut avans de la frontera el méu fill. Es el vostre deber. Es un lladre. El telèfon! Corremhi!

Surt precipitadament. El Secretari resta en escena y va cap a la Marquesa a qui detura fent acatament. Surten tots menys el Majordòm. Elena y el Secretari.

ESCENA XIII

MAJORDÓM, ELENA y SECRETARI

ELENA. *Temerosa.* Senyor!...

SECRE. Resteu tranquila, senyora Marquesa. En Marcel del Bosch, es agregat a l'embaixada prop del Rey d'Anglaterra.

ELENA. *Ab gran alegria.* A! He donchs vensut *Altra volta intranquila.* Però...

SECRE. Afortunadament, segueix la línea contraria. L'embaixada embarca demà al sur en el barco almirant de l'escuadra.

ELENA. Jo us remercio.

SECRE. Y ara, tinch l'honor d'anunciarvos la visita de Sa Altesa.

ELENA. *Satisfeta.* Mercès, senyor.

SECRE. *Fent acatament.* Marquesa! *Surt.*

El Majordòm qui ha observat desde la porta lo que passaba fora, en l'anterior diàlech. El Majordòm surt y entra l'Enrich.

ESCENA XIV

ENRICH y ELENA

ENRI. *Excitat.* Heus aqui les conseqüencies de la teva desviada tendresa de cor, de la teva flaquesa d'esperit, d'aquest amable deixar fer en la vanitat, en el luxo. Ara'n cullim els fruits.

ELENA. No... no, Enrich; no acusis al méu amor de mare. Ets tu, ets tu qui li has conduit ab el teu simplicisme, ab el teu esperit de domini fora de la realitat de la vida. Ets tu, que'ts el més somniador y't creus esser el més recte.

ENRI. Còm! Fins a aquest punt arrivarà a excusarlo la teva inconciencia? Potser encar somnies els honors per ell, aquella vida qu'ha fet del nostre fill un miserable!

ELENA. Tu has nascut en un altre ambient, Enrich; jo he volgut per el méu fill lo que li pertoca, allò que la sanch li dona dret a obtindre el séu ambient, el méu. Jo hauría sigut la primera víctima de la teva austeritat admirable, del teu odi al romanticisme. Tu no comprèns com es necesaria la vibració acariciadora d'amor en tots els séus caires Ells no han tingut en tu el pare, com no he tingut jo en tu l'home amant; ells y jo hem sols tingut en tu, al sobrehome. Si; tu ets un equivocat, Enrich; ja ho veus, fins dintre el poble, com ja la teva doctrina cau en desprestigi. Ets fort d'esperit, prediques l'imperi de la voluntat, però la teva forsa, es la forsa de la tiranía, l'imperi que somníes, el bases en una visió gelada de la vida.

ENRI *Haventla escoltada ab parament y endignació.* Y goses?... Parla... que vull llegirhi clar en tes paraules .. que hi ha en elles d'orgull y fortalesa que que t'acusa... Potser també la teva ànima es una corrupció? Y es fruit d'un teu esfors concient el desviament del teu fill?

ELENA La teva fera rectitut es insoportable.

ENRI. *Prenentli'l bras.* Elena!... Es la monotonia dels camins rectes, o es la virtut que't pesa?

ELENA. *Desfentsen bonament.* Ja rès me pesa. No m'has sentit, no has respectat el méu dret de mare, però ha triómfat el méu prestigi; també jo tinch el méu poder... El teu fill, es lliure a l'embaixada; jo t'he vensut. Hi ha hagut en la cort qui millor que tu ha comprès el méu anhel de mare.

ENRI. *Terriblement.* Còm!... Mon fill!... Per tu?... per el teu poder?... Elena!... Oh! *Va a amanassarla. Ella corra als vidres.*

ELENA. Què!

ENRI. *Contenintse.* Es, donchs, cert el motiu del desafío? El teu prestigi! Parla! En nom de Déu, Elena!

ELENA. Demanaré auxili. També aqui tinch qui per mi vetlla

ENRI. Aqui dintre de casa?

CRIAT. *Entrant.* Senyor, el President del Congrès demana audiencia.

ENRI. *Per ell. A criat alt.* Retireuvos. *Simulant serenitat.* Heus aqui com nos deixavem dur del temperament ara *Ab intenció irònica* El President... Altra volta la política'm crida, Elena. *Surt prés del més terrible dubte.*

ESCENA DARRERA

ELENA, MAJORDÓM, PRÍNCEP y SECRETARI quant s'indica.

MAJOR. Senyora!

ELENA. Digueu!

MAJOR. *Descorrent la cortina.* Sa Altesa!

ELENA. *Ab esverament.* Oh!... Ara?... *Temorosa.* No... no pot ser... no es possible! *Va per sortir esquerra.*

PRIN. *Entrant darrera seguit de Majordòm.* Soch ab vos. Marquesa. *Li besa la mà.* No podreu dir que no corresponch als vostres desitjos... ja veyeu com son per mí articles constitucionals. Mes.. esteu nerviosa.. tremoleu, Marquesa!

ELENA. Perdoneume, senyor... vos resto tant reconeguda...

PRIN. He ja telegrafiat al embaixador. No us intranquiliseu per vostre fill. Comprench que us sentiu emocionada

ELENA. *Impacienta.* Si.. senyor .. perdoneume.

PRIN. Sou Elena, un ànima infantiva y delicada a qui les emocións punyeixen ferament. Empró sempre'ls vostres ulls tenen l'encís de les coses joyosament irresistibles, de les coses maravelloses. *Dantli el bras.* Tranquiliseuvos, aconhorteuvos en l'amor qu'es font inacabable de aconhortament; aixís del bras... anèm al bosch. *Anantsen.* Vos faré un pom de flors boscanes. No temau rès... el president del Congrès ha arrivat avans que jo. *Surten dreta.*

SECRE. *Quan han sortit.* La pau regna a Varsovia!

Els segueixen. Enrich obra la cortina, haventho sèntit tot. Enrich va als vidres y mira barboteijant ab feresa, Entra Elsa.

ELSA. Què fas, papà... sol?

ENRI. *L'abrassa ab emoció. Silenci. Simulant serenitat.* Imaginava, Elsa... imaginava en la brillant revista, el pas de la realesa devant del poble. Ella cavalcaba radiant, coronada, ab el mantell de porpre y el poble, al veurela de prompte es removía y ab un crit terrible cridava: Malehida sigas! *Teló ràpit.*

FÍ DEL ACTE SEGÓN

ACTE TERCER

La mateixa decoració del acte primer. Son les 10 de la nit. Sobre la taula encès un llum de peu. Per la galería entre les cortines, entra la lluna.

ESCENA PRIMERA

JULIA y ELSA. *Entrant.*

JULIA. Tinch por, senyoreta Elsa... la vella Marta'm segueix y'm vigila... sortir de casa en aquesta hora es també un compromis per mí.

ELSA. Si de quelqom ha de valguer, l'haberte recullit fins a ferte la meva més estimada cambrera, jo exigeixo de tu que fassis lo que't dich y que'm segueixis.

JULIA. Però penseu, senyoreta, que si us descobrís sa Excelencia...

ELSA. Calla... el méu pare em compendría ara.. Deu guia els meus passos. Estich resolta... ara... ara... al convent... a la vida.

JULIA. No ara... les duges soles per aquests camps y de nit... no... no potser.

ELSA. Fins de tu podré temer? A la porta del Monastir vull despedirte, cordante al coll el meu collaret de perles. *Silenci.*

JULIA. Jo us dec tant. . jo soch vostra.

ELSA. Vina.. haig d'escriurer a Berta encara... li portaràs la lletra y a les once m'esperaràs al extrem del camí dels platans.

JULIA. El guardabosch es encara jugant ab el porter... no podré sortir.

ELSA. Calla... ve algú.

JULIA. Es el Majordòm.

MAJOR. *Entrant per la porta de les cambres de Elena.* Ah! sou vos senyoreta Elsa! *Saluda.* Bona nit.

Elsa surt sense respondre, seguida de Julia.

ESCENA II

MAJORDÓM y FREDERICH

MAJOR. Una de les víctimes! La senyora Marquesa està exitadissima, ab els ulls fora del cap, sembla espiritada.

FREDE. No n'hi ha per menos; volía matarla. Per mi sa Excelencia s'ha afollat Are s'està pasejant amùnt y avall del invernacle, parlant ab ell mateix; sembla una mala cosa.

MAJOR. No tingas por, prompte tornarà la calma: això son nuvolades d'istiu.

FREDE. A mi tant me fà; per que penso anarmen; es un dirvosho a vos, tinch ja un lloch en el palau dels Marquesos. A mi no'm plauhen aquestes complicacions de familia y no vùy responsabilitats; temps fa que m'ho temía que's descobris tot. Jo conech massa a sa Excelencia y us dich, que després de lo passat, no pot acabar be, tot això. La feina que vos me doneu, vos confesso que'm fa por de ferla,

MAJOR. Calla, ignoscent. Tu ets encara un noy, tu no l'has viscuda encara la vida dels representa. tius Ara estèm atravessant senzillament una situació de les que se'n diuhen transitories. Aquestes situacions se solen resoldre sempre ab un ascens Es fa ministre al marit, se'l nomena embaixador, se li concedeix una gran creu y torna la santa pau cassolana .. Per lo que toca al dir de la gent ja se sap de sempre. Mentres tothóm en parla ab disfressa de secret, tothom ho accepta y quan dos ho saben en forma d'escàndol, tothom ne protesta, y,ls

que protesten son pitjors. Tu ets encara un ignoscent Frederich; no hi ha rès més accidental per la gent de cor que'l matrimoni. Jo soch un gat vell y en tinch l'experiencia. Tu creus en la follia d'ell y jo tinch por per la salut d'ella, tinch por que'l seu cor no resisteixi aquets sotrachs. El Doctor va assegurar que en un segón atach se moriría.

FREDE. Això es un verdader perill.

MAJOR. Jo espero, emprò, que'l Princep salvarà sense gran dany la barca. El Princep trobarà el medi de fer passar la frontera al exministre ab qualsvulga missió diplomàtica, en tant que la Marquesa s'arranja a una reparació sense escàndol.

FREDE. Però tornaràn a toparse.

MAJOR. Això es el mal... Jo en aquets cassos evitaría sempre les escenes violentes. Soch partidari de la dita popular: Si ho soch que no ho sàpiga, si ho sé que no ho vegi, si ho sé hi ho veig que Déu me dongui resignació y bons anys de vida. Tot lo demés son ganes d'escamparse el fel per les entranyes Cal que la Marquesa sàpiga les noves de palau aixís qu'arribi; cura tu d' estar amatent.

FREDE. Resteu tranquil; per això'm pinto sol; es la meva joventut qui'm dona astucia y lleugeresa.

Apareix Enrich en la galeria.

ESCENA III

Els mateixos y ENRICH seguit de DOCTOR

Enrich entra pensatiu a la galeria y s'atura mirant fora'l jardí, després entra al saló capficat y al ser al mitj s'adona del Majordòm y Frederich.

ENRI. *Despectivament y ab odi.* Ah! Vosaltres?... com els més bons guardians *Mirantse d'aprop a Frederich.* A tu no't coneixía encara a n'aquesta feina. *Irònich.* Fa bona nit pera passarla en vetlla Nit de repòs que convida al cervell a congriar noves traidoríes. Bona nit pera que l'aranya verinosa teixeixi una nova trenyina. *Ab odi; fort.* Fills de l'intriga, sou dels que hus fa mal als ulls la rectitut, y la llum del sol a l'ànima. *aignant la cambra de Elena.* Allí! allí! vos espera

vostra mestressa ab el mos que us dona el séu agrahiment com els gossos. Seguiu vostre camí. *Frederich y Majordom surten S'asseu.* Vós esteu predestinat a presenciar totes les meves malaventures. Me plau que sigui aixís Vós sou un home serè y teniu calma. Les vostres paraules d'amich, al portarme consol, me donen la clau de la solució. jo us ho remercio... jo us ho remercio ab tota l'ànima. Confesseu emprò que vareu equivocarvos al destorvar que enviés el meu fill a presiri

DOC. No ho crech aixís, senyor.

ENRI Potser teniu rahó... El divorci .. y que parli el mon com vulgui .. Però l'Elsa!... Jo he sabut, qu · Elsa tenía coneixement de tot lo que passaba... Elsa té un cervell ben clar, Doctor... Elsa te un bon talent y un cor exquisit.

DOC. Oh, si!

ENRI. Elsa es la que n'ha de rebrer les més punyentes conseqüencies... El seu cervell m'ha ajudat sempre. En aquest manuscrit hi ha trevallat tant ella com jo

DOC. Elsa, senyor, es presa de malinconía. Fa un verdader abús d'aquestes lectures religioses.

ENRI. Si... si, teníu rahó. . cal que curèm de distreurela.

DOC Cedeix massa temps a la meditació, vostre filla.

ENRI Si .. si

DOC Convindría també que aliviés el dol dels seus vestits.

ENRI. Jo haig, are. de pendren cura de Elsa.. es lo últim que'm queda... es el méu únich tressor.

DOC. *Trayentse el botiquin.* Avans d'anarmen, vos tiraré unes gotes al tè de la nit.

ENRI. Voleu fer com ahir .. eh? un xich de narcòtich pera ferme adormir... potser també teniu rahó ab això... Convé que dormi, conve que dormi.

Aquí passa Julia.

DOC. *Li tira les gotes,* Y ara prompte a reposar, sentiu? esteu encare un xich congestionat... *Dantli la mà.* Bona nit . fins a demà.

ENRI. Bona nit, Doctor. Fins a demà. *Doctor se'n va. Enrich resta capficat.*

VEU DE MARTA. Vina!

VEU DE JULIA. Deixeume!

VEU DE MARTA. La carta! La carta!

VEU DE JULIA Per Déu, Marta!

ENRI. Què es això?... Crits?... Lluita? A n'aquesta hora . dintre de casa? *Surt per la galería.*

VEU DE MARTA Podré més que tu.

VEU DE JULIA No... no!...

VEU DE MARTA. Vina... vina.

VEU D'ENRICH Prou! *Entran Marta, Enrich y Julia.*

ESCENA IV

ENRICH, MARTA y JULIA

MAR. Senyor!

ENRI. Parla!

MAR. Ella sortía ara ab una carta de la senyoreta Elsa.

ENRI. Una carta?... d'Elsa?.. en aquesta hora?... *Seriós.* Dònam. *Li pren.* Vesten. *Cambrera surt* D'Elsa!

MAR. Jo espiava; fa temps que'm fa mal temer la seva tristesa.

ENRI. *Llegint.* «Son les paraules que m'escrius, un bàlsam pel méu cor, que lluny teu se sentía defallir. Tu, amiga meva, me guiaràs ab el teu amor. *Silenci.* Aquesta nit, a les onze, seré ahont me dius.» *Silenci.* Aquesta nit!... «Y ja dintre del temple, entonarèm un càntich de deslliuransa.» Al temple!...

MAR. Al convent!...

ENRI. «Per lo que'm dius del méu pare, ell qui coneix els camins de la llivertat, y somnía ab la regeneració dels homes, me perdonarà, jo n'estich segura. Estant lluny del mon, jo pregaré a Déu per la seva obra. Amiga meva. ja friso per besarte, fins molt aviat... Elsa..» *Silenci, aclaparament.* Això diu que Elsa vol abandonarme; que fuig de mi. *Ab desesperació.* Tampoch Elsa m' estima!

Cau capficat en la poltrona, davant del escalfapanxes y resta mirant el foch.

MAR. *Ingènua.* Oh, quina sort la meva d'havèrmela temuda! Poch s'ho pensava que jo la vetllava. Ferse monja, ferse monja! Ab la seva hermosura, ab la seva joventut!... Això es follía de pochs anys!... Ah, jo fos de vós!... *Veyent a Enrich profondament capficat y distret mirant el llum.* Senyor!... Senyor!... *Amorosament.* Enrich!..

ENRI. *Com desvellantse al sentirse anomenar.* Enrich!... Tu ets l'única, Marta, que'm deixes sentir el caliu de

la familiaritat. Tu aprop méu, ets el dols recort de la meva primera vida. *Mirant al buit.* Tu ets l'ombra de la meva mare.

MAR. Si, de la vostra santa mare.

ENRI. *Sempre ensibismat com parlant ab l'ombra de la mare.* Ja ho veus, mare... l'home fort. .. el gran ministre... el que ha tingut un mon dintre les mans y sobre les mans un ceptre, se sent pobre y sol; y com un infant s'ajoca en el recort de la falda de la mare. No he cultivat aquets amors dintre de casa, no he recolsat el méu esperit en l'esperit dels méus No'ls he estimat... els he estimat per dintre; tampoch a tu vaig saberte fer caricies, mare... ¡jo soch culpable... rèptem... *Pausa* Però ells s'han desviat de la rectitut... ells m'han ferit... me porten al abim... *Ab desesperació.* deslliureumen... deslliureumen... com del perill a un infant, mare!

MAR. Cal que la sapigueu reptar com se mereix. Vaig a cercarla; vos la portaré y li mostrareu aquesta carta y li direu com ha pecat de sols pensar lo que hi ha escrit a despit vostre! Fora bona! y després de vós, me sentirà a mi, l'atrevida! fugir! fugir! això es massa! ferse monja! vaig a cercarla!... *Va per sortir.*

ENRI. Marta! *Retenintla.*

MAR. Jo li llensaré a la cara el séu desamor per tots... *Va per sortir.*

ENRI. *Més fort.* Marta!... quédat!... *Pausa.* déixala.

MAR. *Estranyada.* Què voleu dir?

ENRI. Elsa te rahó. .

MAR. Còm?

ENRI. Déixala que se'n vaigi; en eixa casa no hi ha trovat l'amor; son germà l'ha odiada per enveja, la seva mare no ha pogut resistír la llum dels séus ulls purissims y jo l'he estimada... de lluny... distret per la lluyta; aqui no hi ha trovat amor Elsa, y les cases sense amor, son les presons de les ànimes bones... déixala, déixala sortir, Marta. Es ideal qui l'acompanya.

MAR. *Estorada.* Deixarla?... això es follia. Una sola paraula vostra...

ENRI. Jo te ho mano *Fort.* Deixemli ampla la vía. Ella sent en son pit la forsa per desfersen d' aquesta vida y això vol dir forsa d'esperit, la forsa meva, la forsa que ha heretat del séu pare. *Ab decissió serenament.* Jo mateix li obriría la porta. *Pausa.*

MAR. *Esverada.* Però això no pot esser, senyor!

ENRI. Tu no li barreràs el pas... jurameho... *Més fort.* Jurameho, en nom de Déu. *Dominant.*

MAR *Sanglotant y estemordida.* Ho juro.

ENRI. Així's... es aquesta mateixa nit, que diu la carta.

MAR. Ara *Plorant encara.*

ENRI. ... Les teves llàgrimes son egoistes. Tu te l'estimes tant a Elsa .. Y jo no ploro... Heus aquí com jo m'he sapigut deslliurar de tots els egoismes. . Tampoch ella m'estima.

MAR. *Veyentho.* Mireu, senyor: ara surt de la seva cambra y passa al vestívol.

ENRI. Vesten.

MAR. No.

ENRI. Vesten. Vesten!

MAR. *Anantsen ab recansa, sanglotant desde la porta.* Ve a darvos l'últim bona nit! *Surt arrencant un plor. Enrich va a la galeria.*

ELSA Papà. *Entra poch a poch.*

ENRI. Estaba meditant.

ELSA. Es hora de reposar. *Abaixa'ls ulls.*

ENRI. *Acaronantla.* Tens el rostre pàlit y la mirada ombrívola Sèu a la meva falda. *Elsa s'asseu ab gron recatament y fita els ulls al cel. Enrich ab emoció creixent.* Jo tinch el cor tant trist que m'enciso en tristos pensaments. Ja els méus cabells comensen enblanquirse, y'l front sent la fredar de la seva neu; *Arranjantli'ls cabells.* Així's la negror dels teus t'inspira fortalesa. *Prenentli la mà, se la posa a la galta.* Però teninte aprop, em sento més alegre; prop teu sento un suprèm consol.

ELSA. *Sentenciosament.* Sols Déu es el suprèm consol y té cura de totes les coses.

ENRI. Déu y els séus angels: els angels del cel y'ls de la terra. Miram, *Elsa'l mira.* aixís... tu també tens somnis tristos; se t'enfonsen els ulls y'ls llavis se't marceixen.

ELSA. Oh, no, papà. El méu somni es plè d'esperansa. Tu m'has ensenyat a veurer sublimitat en totes les coses, sota la llum de Déu, tot té un dolcissim perfum de santetat. Els aucells, les fons, les flors, els astres...

EMRI. Tot entona un càntich de deslliuransa. *Elsa, al sentir aquestes paraules, veyentse descoberta, s'aixeca y se aparta. Enrich segueix.* Tot, menys les ànimes soles; aquestes, sols saben malehir.

ELSA. Què?

ENRI. Les ànimes soles com la meva, Elsa, contra-

diuhen la santa armonía del univers magnífich de que parles, y en lloch de crear y de construir, enderroquen. *Va cap a la galería; mostrantli'l cel.* Mira .. Mira quants d'estels parpalleixen en el cel. A cents, a mils, a milions. A milions, com els homes que poblen la terra, com les ilusions que forgen aquets homes, com les esperances que'ls seus cors anian... mira... allà al lluny les altres serras faixades de rocàm. En altre temps eran costes fertilíssimes y tota aquesta plana era un gran llach. Es el temps que trevalla incansable... sobre la terra... sobre'l cor dels homes. Vés .. vés a fruir el teu somni de joventut, mentres jo'm revolco en el meu de mort y angoixes.

ELSA. Perquè de mort?

ENRI. Perquè. . perquè no m'en dicta de més hermosos el sò de la teva arpa com avans, en nits passades *Silenci.* Perquè no polses l'arpa aquestes nits, Elsa? *Silenci. Escoltant* Sents?.. el drinch d'uns cascabells... es un cotxe que passa. .

ELSA Vianants potser.

ENRI. Potser l'amor... y joventut...

ELSA Qui sap! *S'abrassen y's besen llargament. Elsa surt plorant.*

ENRI. *Cau en la poltrona* Sol! ben sol! ben sol! *Va a la porta d'Elena y crida:* Elena!

ESCENA V

ENRICH y ELENA

Entra descomposta.

ELENA. Ja veus que no't tinch por; soch més forta que tu He resistit les teves humillacions y les teves follies per que la meva sanch y la meva noblesa me posen a raser de les teves ires. Tu y jo hem nascut diferentment Tu ets l'home gran, *Irònica.* l'home extraordinari; jo soch una vulgaritat, una dòna com totes les dònes. Ens donguerem amor potser un día, però el teu va ser per mi ininteligible. Ha vingut l'hora; hi veyèm clar: som impossibilitats de conviurer, hem de separarnos.

ENRI. Això anava a dirte.

ELENA. Me fa independent la meva noblesa.

ENRI. Això, la teva noblesa. Heus aquí els grans

misteris de l'ànima humana; ab quina facilitat trova, la teva, conhort, sobre'l punyir de la propia conciencia. *Fort.* Jo voldría furgarte el cor fins a trovarhi la font de la noblesa de que parles, que en lloch d'ella a la fi, lo que hi veuría es el niu de la perversitat que hi cova. *Veyent el retrat del Princep sobre la taula.* Miràtel! El qui ha d'heretar un imperi *Li tira* Té! prentlo, guàrdatel guàrdatel, sobre'l pit y reclàmali la corona que't pertoca y càlatala sobre el front calàtala sobre els ulls, per que no's veigi el nom afrontos de la professió que has exercit.

ELENA. *Histérich.* Entre els dos, tot ha finit Jo resto ab Marcel .. Ara disposa tu .

ENRI. *Excitat.* Sí . Heus aquí tot .. Ets lliure . Heus aquí tot!

ELENA. Com vulguis.

ENRI. Al ferse de día pren el teu servey y l'auto't portarà a casa dels teus pares, y quant hi arribis, respira fort que aquell ambient retornarà el teu esperit oprimit dintre aquesta presó odiosa. La nit es llarga .. cura de tot

Elena se'l mira somrient. Riu histericament.

ELENA. Somníes, Enrich... recòrdat que aquest castell es del méu particular patrimoni; tot lo que't volta es méu. *Enrich resta amoscat.* Y aixís es tota la teva grandesa una mentida. Tu sol no t'has may valgut, fins ara ets a casa meva. Heus aquí el teu pedestal. Jo t'he fet tota la grandesa; per mi, per el méu nom has arrivat ahont erats; jo vaig alsarte fins als grahons del trono, mon nom va obrirte el camí y el méu prestigi va alsarte dins el mon polítich y'l méu poder va conquerirte els honors y'ls càrrechs. Jo, jo soch qui ho ha fet tot; no ets més que'l méu deutor. Jo soch forta com tu, soch més forta que tu, soch més forta que tu. *Riu.* Qui si no jo, t'ha fet cridar per el Key? Per mi sols has arrivat ahont erats.

ENRI. Si... potser... potser . Tens rahó . Ara hi veig clar... potser... tu ho has fet tot... soch a casa teva... tu ho has fet tot .. tot... tot ho has comprat ab la teva carn impura .. y jo no ho veya .. y resto a casa teva... y tot es teu .. y es .. que tu ets més que jo... es que tu ho ets tot y jo no soch rès, però soch més que tu, encara... si, soch més. . soch més perque soch més fort... perque aquets brassos dèbils y tot, encarcarats

per l'inercia tenen encara prou forsa per estrènyet el coll a tu y a n'aquell home raquítich, delmat pel vici, y abrahonarvos l'un a l'altre, agonitzants en un sol munt de vilesa Soch més perque vull matarte y tu no pots defensarte... mira! .. *Va a abrahonarsi.*

ELENA. A mi! *Fuig esporuguída per la galeria ab les mans enlaire.*

ENRI. No!.. No!... fuig! vesten que fins al crim em temptes!... fins al crim!

ESCENA DARRERA

ENRICH, MARTA y ELSA

ENRI. *Abatut.* Sol; ben sol' .. *Terriblement* Oh! Cort! Terra de mentida! malehida sigues! *Desfà els papers.*

MAR. *Entrant.* Senyor! Senyor!

ENRI. Marta.. *Entra Elsa vestida de viatje, sense ser vista y escolta.* Elsa se'n va al convent a llibertarse, a mi em falten forses pera llibertarme. soch sol .. vensut.. Si... si; jo mateix destruihiré tota la meva obra, jo aniquilaré lo qu'he constituhit entre els homes... aquets manuscrits... en els que tant dolsament han trevallat les mans d'Elsa .. aquesta.. la meva gran obra, la seva obra frisa ja per fruhir de les flames.

MAR. *Sanglotant* Anemsen a la nostra terra!

ENRI. A la nostra terra! Si.. lluny... ben lluny d' aquest mon aborrible a predicar als humils de cor... a la nostra terra.. A sumar voluntats... a sumar els humils, fins que siguin prou forts per enderrocar aquest temple de perversitat, aquest monument de mentida.

MAR. Si.. si. *Animantse.*

ENRI. *Arrencant un plor.* Però, sensa Elsa. *Llarch silenci, senten plorar a Elsa* Qué es això.. sents? *Hi van.* Tu? Elsa! filla!... Sortíes... em deixabes!

ELSA *Esclatant.* No... no, papà, ab tu, ab tu *Plora en sos brassos*

MAR. A la nostra terra!

ELSA. A lluytar...

ENRI. *Sentintse fort.* A vensa!... A vensa! *Teló ràpit.*

FÍ DEL DRAMA

LA ESCENA CATALANA

57 OBRES PUBLICADES

	Actes.	Rs.
Lo Contramestre, *drama.*	3	8
Las Euras del Mas, *drama*	3	8
Las Joyas de la Roser, *drama.*	3	8
Lo Ferrer de Tall, *drama.*	3	8
Los Segadors, *drama.*	3	8
Amor telefònich, *comedia.*	1	4
Las claus de Girona, *drama.*	3	8
El Drach, *drama.*	1	4
Lo monjo negre, *drama.*	3	8
Permètim!... *sainet líric.*	1	4
Dillúns de sabater, *sainet.*	1	4
Sota Terra, *drama.*	3	8
El casament per forsa, *com.*	1	4
La nit de Reys, *drama.*	1	4
Lo Rector de Vallfogona, *dra.*	3	8
La mà de mico, *rondalla dramàtica*	1	4
Historia de Cristofol Colóm, *monólech.*		2
La Presentalla, *comedia.*	3	8
Un Malalt, *monólech.*		1
Café y Copa, *comedia.*	1	4
La Banda de Bastardía, *drama.*	3	8
El Ordinari Henschel, *drama.*	5	8
El Barber de Sevilla, *comedia.*	4	8
Baratería, *drama.*	2	6
El viatje del senyor Pons, *comedia.*	4	8
O Rey o rès, *drama.*	3	8
La Rosa Blanca, *drama.*	3	8
La familia Grill, *comedia.*	1	8
Un bon home, *monólech.*		2
L'apotecari d'Olot *comedia.*	3	8
La dèria de don Pau, *comedia.*	1	4
De festa major, *aomedia*	1	4
Las francesillas, *comedia.*	3	8
Vides pariones, *drama.*	1	4
L'amich Cirera, *comedia.*	1	4
Lo forn del Rey. *drama.*	3	8
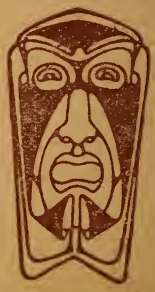
	Actes.	Rs
Les germanetes, *caricatura.*	1	4
La Gloria a casa, *comedia.*	1	4
Un cop de telas, *diàlech.*	1	4
Un manresà del any vuit, *drama.*	3	8
Perdiu per Garsa, *comedia.*	3	8
Comedia de comedies, *farsa.*	1	4
Los pescadors de san Pol, *sarsuela.*	2	4
La sabateta al balcó, *comedia.*	2	6
La mà del home, *monólech.*		1
Lo dir de la gent, *comedia.*	3	8
Els dos sargentos francesos, *drama.*	3	8
Porten rès de pago?... *vaudeville.*	3	8
El detective Scherlok Holmes, *comedia dramàtica.*	5	8
El Lladre, *camedia dramàtica.*	3	8
Estil Imperi, *epissodi galan.*	1	4
La Creu de la Masia, *drama.*	3	8
El Magistrat. *farsa.*	3	8
Miqueta y sa Mare, *comedia.*	3	8
Ceguera *idili dramàtich.*	1	2
A cor distret, sagetes noves, *comedia.*	3	8
Lexministre, *drama.*	3	8